

MATAJUR

GLASILO SLOVENCEV V VIDEFSKI POKRAJINI

N A R O Č N I N A :
Za Italijo: polletna 400 lir -
letna 700 lir - Za inozemstvo:
polletna 700 lir - letna 1200 lir
- Oglasi po dogovoru.
Posamezna številka 30.— lir

Leto XIV. - N. 8 (278)

UDINE, 14. APRILA 1963

Izhaja vsakih 15 dni

Pozdravljeni doma in po svetu

Odbor za prepoved Furlanske Slovenije poklanja v tem velikonočnem času prisrčna voščila in tople pozdrave vsem emigrantom, ki so raztreseni po raznih krajih sveta: po Evropi, Ameriki, Avstraliji in drugih deželah in kontinentih.

Enako pozdravlja tudi vse vnete čitatelje in prijatelje «Matajura» ter vse družine naše ljubljene deželice.

Odbor ve, da bo mogel samo en del teh emigrantov priti za kratek čas domov, da bodo preživeli v krogu družine in ob pritrkavanju domačih zvonov velikonočne praznike. Emigranti pa, ti si, ki so zaposleni v bližini in ki imajo dobre prometne zveze ne bodo prišli domov samo zaradi velikonočnih praznikov, ampak tudi zaradi političnih volitev, ki se bodo vršile dne 28. in 29. aprila za obnovo italijanskega parlamenta (za to priložnost bodo za emigrante uvedli posebne olajšave, tako po italijanskih in inozemskih železnicah kot po morju).

Pustimo ob strani pomen teh dveh dogodkov, ki je eden cerkvenega in drugi političnega značaja: Odbor za prepoved Furlanske Slovenije je izrazil to priložnostno in bežno pregledal splošno stanje emigracije, ki je približno takole:

V zadnjih desetih letih se je skoraj polovica naših ljudi morala izseliti v inozemstvo, da so si tam mogli zagotoviti zaslužek za preživljanje. Posledica tega množičnega izseljevanja, ki se še kar naprej nadaljuje, je ta, da slovenski jezikovni skupnosti v videmski pokrajini že grozi velika nevarnost za njen obstoj. Stevilne vasi so že skoraj izpraznjene in še vsak dan se za vedno zapirajo novi hrami, ker se te družine ne bodo nikoli več povrile. Breg, Brezje, Platišče, Muzei, Učja, Prosnid, Grmek, Srednje in še dosti drugih vasi je v agoniji, saj ko bodo pomrli tisti stari, ki so ostali doma, bodo izumrle.

Do tega pojasa je prišlo predvsem zaradi slabe vladne ekonomske politike in slabih upravnikov, ki se niso zanimali, kot bi to bila njihova dolžnost, da bi ščitili pravice — jezikovne, socialne, kulturne in ekonomske — slovenskega prebivalstva videmske pokrajine, ki je bilo in je še zanemarjeno predvsem iz ekonomskega vidika, kar je tudi povzročilo bedo in potem seveda tudi beg iz lastnih domov v druge dežele.

Treba si je enkrat za vselej zapomniti, da je prebivalstvo Furlanske Slovenije edina jezikovna manjšina v Evropi, ki živi v tako slabih pogojih in ji niso priznane niti najosnovnejše manjšinske pravice.

Odbor za prepoved Furlanske Slovenije podaja iz srca na tem mestu vsem emigrantom in njihovim družinam bratsko roko, jim želi dobrodošlico in se obrača predvsem na volivce in volivke v upanju, da bodo oddali svoje glasove takim političnim skupinam in takim kandidatom, ki se resnično bore za pravice delavnega ljudstva in pravice jezikovnih manjšin.

Voliti je treba torej preudarno, da se bo pri nas končno stanje obrnilo prej ko mogoče na boljše: časi lepih in sijanih obljub so minuli, sedaj je treba zahtevati konkretnih dejanj.

Se razumemo, prijatelji emigranti?

ODBOR ZA PREPoved
FURLANSKE SLOVENIJE

Prišla je odločilna ura obračunov

VSAK ČAS BOMO VOLILI

**Ljudje, stranke in slovenska jezikovna skupnost
Kdo se je zanimal za naše probleme - Od novega parlamenta in bodoče dežele pričakujemo mnogo**

Predvsem nam bodi dovoljeno, da vse osebnosti in stranke zagotovimo o našem objektivnem gledanju, ne da bi se hoteli izvzeti, kar se tiče političnih volitev za obe zbornici, ko bodo pozvani v nedeljo 28. in v ponedeljek 29. tega meseca vsi volivci Italije na volišča.

Od gotovih strani so hoteli nekatere naše namige na posamezne osebnosti oceniti kot posredne napade na politične skupine, katerim te osebe pripadajo.

Bodi jasno!

Mi smo včasih izrazili kako oceno o nekaterih osebah — kar je pač običajna naloga vsakršnega časopisa — toda to se ne tiče stranke, katerim pripadajo tiste osebe o katerih smo sodili, da jih je potreba omeniti. Menili smo tudi, da je potrebno opozoriti na njihovo pisanje, izjave in osebno obnašanje, ki se nam ni zdelo vedno dobrohotno napram slovenskemu ljudstvu videmske pokrajine, katerega glasnik je in bo vedno «Matajur», kar si šteje tudi v čast.

Ustaviti se moramo in spregovoriti po svoji moralni dolžnosti tudi o tistih, ki so se slasti v zadnjih časih skrbno ukvarjali z vprašanji, ki duše zanemarjeno Furlansko Slovenijo in končno tudi vse državljane slovenskega jezika v vsej pokrajini.

V prvi vrsti je potrebno omeniti italijansko socialistično stranko, katera je vedno preko svojih uglednih zastopnikov zagovarjala pravice naše jezikovne skupnosti.

Predvsem naj bodeta omenjena poslanca Lucio Lizzato iz Benetk in poslanec Tristano Codignola iz Firenc, ki sta se v poslanski zbornici ognjevitno borila: prvi je predlagal nekatere spremembe v deželni statutu v prid nasi manjšini; drugi je zasnovo in predložil zakonski predlog o slovenskih šolah, katerega je zbornica odobrila, dočim so se proti nje mu izjavili skoro vsi furlanski demokristjanski poslanci. Tisti zakon, žal, ni bil tako prirojen kot so zahtevali socialisti, socialni demokraci in komunisti. Kaže, in to je treba po pravici povedati, da

je spočetka vsa parlamentarna demokristjanska skupina podpisala šolski zakon. To se razvidi iz dejstva, da je senatorjema Tessitoriju in Pelizzu uspelo negativno vplivati najprej na poslanca Franceschinija (relaktor) in na poslanca Elkana (predsednika parlamentarne komisije za šolstvo) in nato na vso demokristjansko skupino.

Italijanska socialistična stranka se je izkazala tudi v senatu z odkritim govorom furlanskega senatorja Ferma Solarija, ki je med drugim izjavil: «...Pravijo, da smo socialisti povezani s Slovenci, toda te domneve nam ne delajo preglavic, ker je naš namen olajšati položaj jezikovnih manjšin... V Dolini Aoste je varstvo francoske manjšine povzročilo samo pravične in koristne posledice. Dovolitev upravičenih pravic slovenski manjšini v Furlaniji-Julijjski Benečiji (in torej tudi v Furlanski Sloveniji, v Rezijski in Kanalski dolini) ne bo kalno življenja v deželi. Kdor nima zaupanja sam vase, slabo zanj; mi socialisti ga imamo».

V zvezi z italijansko socialistično stranko ne smemo pozabiti tudi na prizadevno delo poslanca Marija Bettolija iz Pordenona v prid naši jezikovni skupnosti.

Italijanska komunistična stranka je dala tudi precejšen delež za našo stvar, v parlamentu in izven njega. V zadnjih časih je tudi italijanska socialdemokratska stranka, čeprav se je prej protivila pravicam za našo jezikovno skupnost, delovala v pravcu koristi za Slovence v Furlaniji. Isto velja tudi za republikance.

Č E D A D

Preteklo nedeljo se je vršila v Čedadu slavnostna otvoritev novega sedeža prosvetnega društva «Ivan Trinko» in proslava stoletnice rojstva pesnika in narodnega buditelja, po katerem nosi društvo ime. Ker je bil list že v tisku, nam ni bilo mogoče opisati kako je potekala slavnost in zato bomo poročali obširneje v prihodnji številki.

OLAJŠAVE ZA VOLIVCE V INOZEMSTVU

Od meje vožnja gratis

Med 26. in 27. aprilom bodo vozili posebni vlaki iz Zuriga proti Vidmu

Emigranti, ki so v inozemstvu iz delavnih razlogov, imajo pravico do brezplačnega potovanja po železnici, v vozovih drugega razreda, od meje do kome, kjer morajo voliti. Brezplačne vozne listke izdajajo obmejne postaje na podlagi volilnega potrdila, vabila ali konzularne izjave.

Vozne listke lahko izdajajo tudi potovalni uradi ali glavne inozemske železniške postaje. Potnik mora imeti s seboj veljaven potni list. Za povratek zadostuje, da se da

žigosati ali podpisati svoje volilno potrdilo predsedniku volišča.

Vozni listki, ki so jih izdale italijanske obmejne železniške postaje, so veljavni do 8. maja. Vozni listki, ki so jih izdale inozemske postaje ali agencije, veljajo do mesta, ki je označen na pismenem vabilu.

Za prihodnje politične volitve je centralna uprava zveznih švicarskih železnic

pripravila za Italijo gotovo število posebnih vlakov. Prenotacija za te posebne vlake je že v teku. Vlaki bodo odhajali iz Zuriga proti Vidmu v noči med 26. in 27. aprilom. Za posebne vlake daje zvezna švicarska železnica popust pri vožnjih listkih za obe smeri.

Za doseg pravic do brezplačnega potovanja po italijanskem teritoriju je treba predložiti kakšen osebni dokument, ki je lahko volilno potrdilo ali vabilo za vo-

litve, ki ga je odposlala obmejna ali italijanski konzulat tozadevnega okrožja.

Volivci, ki ne bi imeli pravočasno nobene teh listin (kar se prav lanko zgodi zaradi nejavljene spremembe novega naslova), lahko zaprosijo za posebno izjavo, ki jo izstavijo konzularne oblasti. Poleg tega je potreben tudi veljaven potni list, ki služi kot osebni dokument.

V teh dneh, ko vsi poslušamo veselo pritrkavanje domačih zvonov in se zbiramo okoli sveže pogrnjenih miz, da si s prijatelji stisnemo roko, sta z Vami v mislih tudi naše uredništvo in uprava ter Vam želita vesele in mirne velikonočne praznike

Vsi imamo pravico in dolžnost voliti

Vsi državljani, moški in ženske, nimajo samo pravice voliti, ampak je to predvsem tudi njihova dolžnost.

Ce kdo torej odreka komu to

pravico, naj se ta obrne na lastne sindikalne organizacije in emigranti na konzularne oblasti. Pravico do volitev ima vsakdo ne glede na svoj socialni položaj.

Ni dovolj, da se samo govori o demokraciji in svobodi, treba jo je tudi spoštovati. Organizacije v inozemstvu bodo stale vedno ob strani delavcev, ob strani vseh delavcev, in zato ni izgovora, da bi konzularne oblasti odklanjale svojo pomoč delavcem, ki bi radi izpolnili svojo državljansko dolžnost.

Delavci, ki se nameravajo odzvati volitvam, morajo, se razume, obvestiti svoje delodajalce, da bodo odsotni in se tudi dogovoriti za koliko časa, ker bi v drugem primeru lahko prišlo do nesoglasij.

Potemtakem ni dopustljivo, da bi obstojale kake ovire za glasovanje. Emigranti, kakor vsi ostali državljani, imajo pravico s svojim glasom odločiti kdo naj vlada v državi.

Iz Nadiške doline

MALI OBMEJNI PROMET MESECA MARCA

Prejšnji mesec se je mali obmejni promet skoz 8 obmejnih blokov, kolikor jih je v Nadiški dolini, znatno povečal. Vsega skupaj so registrirali kar 21.088 prehodov in tu: skoz Stupco 17.560, skoz Učjo 166, skoz Most na Nadiži 928, skoz Robedišče 647, skuzi Polavo pri Čepatiščih 521, skuzi Solarje pri Dreki 410, skuz Most Klinac 296, skuz Most Mišek 560.

MERSIN. Končno so napejal telefon tud v našo zakotno gorsko vas. Za napejal telefon je dala kontribut država.

Sv. Lenart Slovenov

NOVA SREDNJA ŠUOLA

Na zadnjem komunskem konsiliju so med drugim diskutirali tud o šolskem problemu. Sklenil so ustanovit konzorcij s komuni Grmek, Srednje in Dreko za skupno srednjo šuola, ki naj bi se odprla v Sv. Lenartu.

Do tega sklepa je paršlo zavoj novega šolskega zakona, ki določa osemletno obvezno šuola v komunih, ki imajo najmanj 3.000 prebivalcev. Donas muorajo otroci iz zgoraj povjedanih vasi hodit v srednje šuole v Špeter, ki je precej delež in zato je nižja srednješulska istrucion omogočena le malo katerim.

TELEFON V HLASTI IN HRUBJI. Zvjedali smo, da bojo v kratkem gor postavili telefonsko linijo tud v naše vasi. Polovico stroškov za tisto djelo bo dala država, ostalo pa bo kril komun.

PREDSEDNIKI VOLILNIH SEKCIJ. Za predsednike volilnih sekcij našega komuna je «Corte d'Appello» iz Trsta imenovala tele: za predsednika prve sekcije Scaunich Egidio iz Sv. Lenarta; druge sekcije Šauli Gianluigi iz Vidma; tretje sekcije Moreale Bruno iz Čedada in za četrto sekcijo Bernardino Anton iz Sv. Lenarta.

Izpod Kolovrata

EMIGRACIJA NIMAR VEČJA

Prejšnji tjeđan so odšli v Švicero in Zapadno Nemčijo zadnji emigranti, ki so preživeli zimske počitnice v krogu svojih domačih. Lanskom se je pridružilo tud dosti novih, ki grejo parvikrat na tisto težko pot. To so predusem mladi puobje in čee, dorastli za djelo, a ga na žalost ne morejo ušafati v bližini svojega doma. Več kot kajšnemu se je zasolilo oko, kar je zadnjikrat vargu pogled po domačih brjegeh, po taku prijaznem cerkvenem turnu in ko je v duhu zagledu neznano tujo deželo, v kateri se bo muoral sadu služiti trdi vsakdanji kruh.

Vsem, starim in mladim emigrantom, želijo vaščani in parjatelj dosti sreče na djelu in srečno vrnitev.

Vso našo okuolico je globoko prizadela noticija, da je par djelu v hosti zadela srčna paraliza našega vaščana Evgena Drešiča, ki je bil star komaj 33 let. Mož je šu sjeat drva in ko ga pozno zvečer še nimar ni blo domov, so postali njegovi domači zaskrbljeni in so ga šli iskat. U-

SOVODNJE. Mario Sittaro, star 55 let, je taku neruodno padu v hiši, da se je pretouku čelo. Muoral so ga pejat v čedadski špitau, da so mu zašil hudo rano. Ozdravu bo v 10 dneħ.

PODBONESEC. Šestnajstletni Mario Zorza si je par djelu hudo poškodoval prst čampne roke. Muoru je iskat pomoči par mjedihu.

DREKA. Pretekli tjeđan je paršlo na kraju Laze do hudega ognja, ki je zajeu več hektarjev senožeti. Vsa vas je gasila ogenj

Briška godba v Čedadu z naborniki iz Praprotnega

Prejšnji tjeđan so bili domačini v Čedadu priča nenavadnemu dogodku, ki je bil viden in najbolj prepričljiv dokaz izboljšanih odnosov na vzhodni državni meji, kakršnih si pred desetimi leti ni predstavljal niti največji optimist.

Med vojaškimi novinci, ki so prihajali na vojaško poveljstvo na pregled, je bila tudi skupina mladeničev iz Praprotnega. Pravzaprav ta skupina ni vzbujala kakšne posebne pozornosti, saj med njo in drugimi novinci ni bilo kakšne večje razlike, pač pa so se vsi radovedno ozirali za godci, ki so jih spremljali. Novinci iz Praprotnega so namreč za to priliko povabili godbo iz Dobrovega v Brdih, ki je v resnici prišla, jih spremljala v Čedad in igrala po mestu tako poskočne in domače melodije, da so se vsi s simpatijo ozirali za njimi.

Kot smo omenili je to konkreten primer tistega prijateljskega sožitja, ki se je iz leta v leto izboljševalo vzdolž vse meje in je sedaj doseglo tudi na našem področju že tolikšen napredek, da

več ur in še pompirje so muorli poklicat na pomoč. Škoda je velika.

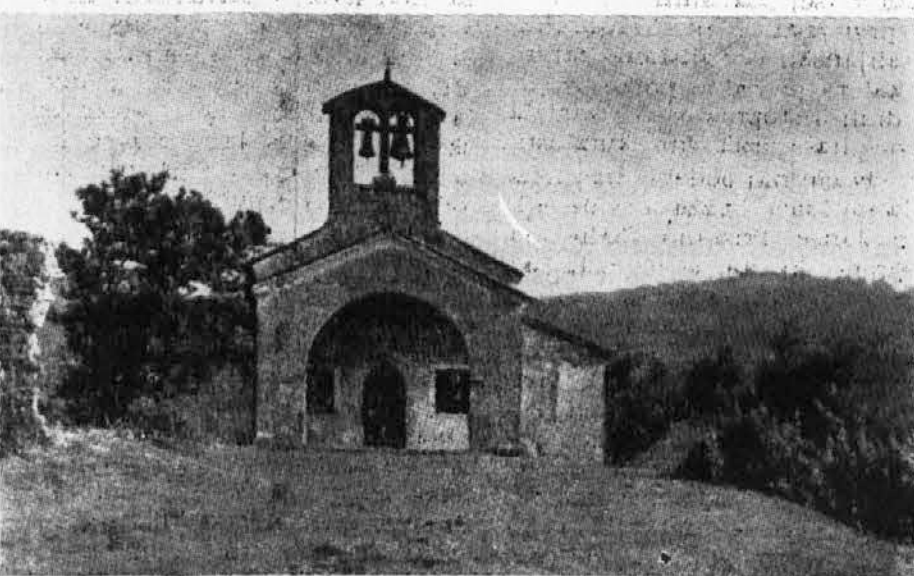
STARA GORA. Končno so ušafale tud hiše, ki so raztresene po pobočju Stare gore, svoj vodovod. Djelo je koštalo 6 milijonov lir.

FOJDA

V kratkem bojo postrojili an asfaltiral cjesto, ki peje iz doline v Podklap an Raščah. Ministrstvo za javna djela (Ministero dei Lavori Pubblici) je že dodelilo našemu komunu poseben kontribut za stroške, ki bojo v celoti znašali 14 milijonov lir. Z djeli bojo začel, kar bojo parpravjeni potrebni načrti.

tako združevanje mladine z ene in druge strani meje ni več nobena posebnost, saj tudi mladina iz Praprotnega, Dolenj in drugih obmejnih krajev hodi zlasti ob nedeljah v Brda, kjer se seznanja na plesih in drugih prireditvah z mladino iz tih krajev. Prav ob takih srečanjih so se seznanili tudi z godci iz Dobrovega, ki so jih povabili na svoj nabor.

Tako se vedno bolj uresničuje tista želja, ki jo je grof Sforza, še ko je bil zunanji minister, izrazil, da naj bi postale državne meje ne neka nepremostjiva pregrada med narodi in državami, ampak naj bi bila mejna črta potegnena s svinčnikom, torej bolj formalnost zaradi upravnih potreb.

Pogled na zgodovinsko cerkev v Mjersi, kjer se je zbirala pri ka-meniti mizi pod lipo znana «Mjerska Banka», ki so jo sestavljali današnji komuni Sv. Lenart, Dreka, Grmek in Srednje.

AHTEN Z OKOLICO. To je dvojezičen komun, ki leži deloma na ravnini, deloma v bregu. Nad Ahtnom je Porčinj, ki še vedno nima ceste, ki bi ga vezala z dolino. Obljubljajo jim jo že dvajset let in vedno tik pred volitvami. Jim jo bodo tokrat zares zgradili?

Porčinjska cjestaspet vaba za glasove

Kot znano, Porčinj se zmjeraj nima kolovozne cješte. Obljubljajo jim jo že 20 let an tuó nimar pred vsakimi votacioni. Takrat parpejejo na lice mjesta tud nekaj maki an konstrucijskega materjala, zakí trase so napravili že večkrat, po votacionih pa o delu ni več nobednega govora in tudi tisto malo, ki so napravili pred ljeti, se potle spremeni v nič.

Ljudje so že dougo naveličani tega zavlačevanja an tudi dostikrat so protestiral, da ne bojo plačeval «tasse», če jim ne naredijo cješte, ki bi jih povezovala z ravnino. Tud ljetos so uždignili svoj glas: vsi «elettori» te vasi so zavrnil «certificati elettorali»,

češ da ne bojo votal za nobednega, zakí še do donas ni nobedan izpounil dane obeče.

Seveda so jim cjesto obečal tud telikrat, a kaj pomaga, ko bojo «votacioni» že ta mjesec an cješte ne bo muoč nardit u takuó kratkem času. Če bojo ljudje iz Porčinja vjerval obečam, bojo muorali brjemana nimar nosit na harbtu, zakí «votacioni» so ušakih pet ljet an kaj drugéga, buj vabljivega kot je cjestas, jim ne bi mogli obečat. Toda usak začetek ima svoj konac an takuó bo tud s to rečjo, če bojo ljudje iz Porčinja pametni. Naj se ne dajo zapejat spet od tistih, ki samo obečujajo.

KRATKE DOMAČE NOVICE

CENTA. Provincialna administracija je s posebnim dekretom prepovedala lovit ribe v Teru od Sv. Osvalda do Kruož, zakí so tam zasjali več taužent iker.

FOJDA. Angelo Trinko si je par padcu iz motoraja zlomu desnoro, Zdravi se v čedadskem špitalu.

ČEDAD. Kanonik monsignor Ivan Petrič je slavil pretekli tjeđan svoj 92. rojstni dan. Okuó jublanta so se ob tej priliki zbrali vsi ožji sorodniki, prijatelji in stanovni tovariši.

GRMEK. Prejšnji tjeđan so spet odprli obmejni prehod v Skaloh, skuz katjerega lahko hodijo dvolastniki, ki imajo posebno «tessero». Zapri ga bojo spet prihodnjo soboto ob 18. uri.

NEME. Zapri so za 10 dni vse šuole, zakí je nek šuolar zbožl za meniigitisom. Zakí je ta boljezen huda in nalezljiva, so bolnika parpejal v videmski «lazaret», v vasi pa vzeli vse sanitetne ukrepe.

RAMANDOL. Preteklo nedejo smo mjeli tradicionalno «sagro» radiča anu jaje. Čeglih ni, bu prav sončen dan, te bo dosti judi iz usjih kraju okuolice, iz Vidma, Gorice in Trsta.

NOVA ŠUOLSKA OPRAVA. Naša šuola prav nič ne zaostaja za mestnimi. V tjeđnih dneħ je komunska administracija poskrbela za nakup novih šuolskih tabel.

IZ JUGOSLAVIJE

NOVA FABRIKA V TOLMINU

V delu provizorija na Brajdi v Tolminu, v katerem je imel sedež nekdanji okrajni ljudski odbor Tolmin, pozneje pa je služil podjetju Avtoelektro, je začel z delom nov obrat. Proizvajal bo mrežaste izdelke raznih vrst iz plastične mase oziroma iz plastične «žice». Obrat je organiziral Zavod za zaposlovanje delavcev v Tolminu, delal pa bo v okviru Zavoda za priučevanje in zaposlovanje delavcev «Matajur» v Starem selu, kjer že obstaja podoben obrat.

S tem je dobilo zaposlitev okoli 50 delovnih moč iz Tolmina in okolice, predvsem žensk. Delo je ročno in je zanj potrebna le določena spretnost. Da bi šlo priučevanje hitreje izpod rok, so že prej poslali v obrat v Starem selu nekaj žensk, ki zdaj uvajajo v delo ostale.

Novi obrat oziroma zavod «Matajur» sodeluje s tovarno vezalk in trakov «Totra» v Ljubljani. Leta skrbi za dobavo potrebnih surovin in za prodajo izdelkov, kar je za mlada obrata, ki nimata ne sredstev ne lastnega finančno komercialnega kadra, zelo ugodno.

Po mrežastih izdelkih je veliko povpraševanje doma. Zanj se zanimajo tudi v Avstriji, Zapadni Nemčiji in v drugih evropskih državah. Perspektive so torej ugodne. To pa odpira možnosti, da bi pozneje zaposlili še 100 drugih delavcev.

POSEBEN DOPIS NAŠEGA UREDNIKA

IZ DOLINE AOSTE

Industrijski in turistični razvoj in tam zaposlena naša delovna sila - Artistična obrt - Manjšina v manjšini
Poleg italijanščine poučujejo povsod tudi francoski jezik

Ko smo se poslovili od veselih potujočih brusarjev iz Rezie, ki kažejo kjerkoli se nahajajo veliko navezanost na svojo rodno zemljo, se je naša pozornost obrnila na velikanke napredke, ki jih je dosegla Dolina Aoste, potem ko je prevzela deželno upravo avtonomistična skupina «Leva». Krščanska demokracija, kot smo omenili že zadnjič, je vedno očitno sabotirala deželno ustanovo in koristi, ki jih more in mora ta prinašati, saj še danes, ko je v opoziciji, vpliva, če le more, na rimsko vlado, da bi ta zavrnila kakšen koristen zakon, ki ga je odobrila dežela.

Pa se zadržimo, kot smo obljubili, pri naših delavcih in delavkah, ki so zaposleni v lokalnih industrijah ter pri industrijskem razvoju dežele, ki ustvarja pravo čudo s svojimi očarljivimi gorami — najvišje v Evropi —, bogate s smrekovimi gaji in pašniki, s svojimi slikovitimi kraji, s penecimi slapovi, valovitimi planotami, zgodovinskimi prelazi, mrzlimi studenci, slavni gradovi in vasi s starinsko arhitekturo, ki so skratka sanjani svet za turiste, ki najde posebno v Saint Vincentu vrhunec privlačnosti.

V Dolini Aoste, deželi planinskih vodicev, in katere največji poet je bil Jean Baptiste Cerlogne (1826-1910), smo ugotovili, tako iz pripovedovanja domačinov kot na lastne oči, da je industrija napredovala naglo in da se je istočasno z izboljšanjem splošnega ekonomskega stanja znatno razvil tudi turizem.

Tu je državnica «Cogne», ki zaposluje v svojih obratih kar nad 8 tisoč ljudi. Njena dejavnost je izkoriščanje rudniških ležišč v Colonnii pri Cogne, iz katerih izkopava magnetit, ki je med najboljšimi v Evropi. Izkoplje ga letno okoli 350 tisoč ton, kar predstavlja 30% brez dvoma najboljšše železne rude, ki jo porabijo v Italiji. Objekti te industrije zavzemajo vsega skupaj okoli en milijon kv. metrov površine.

Rudniki «Cogne» razpolagajo z velikansko žičnico za prevoz železne rude iz Colonne v Cogne. Med novimi napravami «Cogne» je tudi zelo moderna valjarna (ena najmodernejših v Evropi), ki proizvaža nad 20% več v primerjavi s prejšnjo. «Cogne» je zadnje čase tudi izredno izkoristila vodne sile, ki so tamkaj obilne zaradi številnih ledenikov v skupinah Mont Blanca, Cervina in Monvisa, kjer izvira najdaljša italijanska reka Pad. V zgornjem delu Doline je zgradila kar 8 velikanskih hidrocentral in pred nedavnim tudi izredno veliko termoelektrarno v notranjosti tovarn.

30% zaposlenih v industriji

«Chatillon», kjer izdelujejo tkalna vlakna, katere izvažajo po vsem svetu, zadnje čase zelo dosti v Sovjetsko Zvezo, zaposluje skoraj 3.000 delavcev, «ILSA - Viola» (železarna v Point S. Martin) 1.500, «Guinzo e Rossi» (drug metalurški objekt v Verrés) pa 450 delavcev.

Druge manjše industrije so še: «Montecatini» v St. Marcel, «Bertola» v Aosti, «Carpenteria SILMA», «Fonderie Manavella», «Officine Aosta», «Brambilla filatura» v Verrés, kjer je zaposlena največ ženska delovna sila, «Metallurgica Valdostana» v Aosti in «Edilmeccanica» tudi v Aosti.

Glede poljedelstva je dežela uprava dodelila v zadnjih petih letih kar 5 milijard lir, da ga je dvignila iz krize in pospešila ter je poleg tega tudi prispevala, da so se postavile nove tovarne v pasivnih krajih Doline.

V vseh šolah Doline Aoste se vrši pouk v francoskem jeziku, ki je materin jezik Valdostancev že sedem stoletij. Ta pravica jim je zagotovljena v posebnem statutu.

ne, med temi one v Arnaz in Donat.

Od 100 tisoč prebivalcev, kolikor jih šteje Dolina Aoste, jih živi 30 tisoč v Aosti, ki je glavno mesto dežele. V raznih industrijah v Aosti je zaposlenih nad 10.000 delavcev, kar bi bilo povprečno 33%, medtem ko je deželna povprečnost zaposlenih v industriji 30%.

Turizem, gostinstvo in obrt

V gostinstvu in turizmu, ki daje največji vir dohodkov (7 milijard lir v letu 1962, kar pomeni 70.000 na vsakega prebivalca Doline), je zaposlenih še več, tako da je občutno pomanjkanje delovne sile. Vse pa kaže, da se bo turizem še bolj razvil, ko bosta dokončana dva predora: tisti, ki bo vezal Dolino s Francijo, in oni, ki jo bo vezal s Švico. Francoskim turistom bo ta pot skozi predor najkrajša za prihod v Italijo. V načrtu pa imajo tudi gradnjo nove avtoceste, ki bo vezala Dolino Aoste s Torino, a ni še gotovo, če bo prišlo do te izvedbe, kajti dežela je mnenja, da je treba na vsak način ohraniti nedotaknjeno okrajino in zato nasprotuje, da bi se zgradila.

Moška delovna sila, ki prihaja iz Furlanije, je zaposlena največ v rudnikih «Cogne», v «ILSA - Viola» in pri raznih gradbenih podjetjih, ženska pa v tovarni «Chatillon» in v gostinstvu.

Naleteli smo na več Furlanov, Karanjev in naših Slovencev in se z veseljem z njimi porazgovorili: srečali smo nekega Di Lenarda iz Rezijske doline, ki ima v Aosti svojo trgovino, Culina iz Terske doline, Tomažine in Novake iz Krnahtske doline in nekaj žensk iz okolice Cedada in Nadiške doline. Vsi, s katerimi smo se razgovarjali, so povedali, da so zelo zadovoljni z delom in z življenjem in da jim zato ni žal, da so prišli semkaj in se za stalno naselili v Dolini Aoste. Poleg teh pa se je tu naselilo tudi vse polno ljudi iz južnih krajev Italije. Ti so se neverjetno hitro prilagodili novemu okolju in vzljubili

deželo; zahtevajo, da njihove otroke uče poleg italijanščine tudi francoski jezik. Vsi priseljenci, naj si bodo s seвера ali juga, so se tako navezali na deželo, da ni opaziti nikjer nikakega nesoglasja med njimi in domačini, kar je možno opaziti pri nas v Furlaniji-Juljski Benečiji, ko se kaže še vedno tu pa tam tista nestrpnost, posebno med Furlani in južnjaki. Sožitje je zares bratsko v Dolini Aoste.

Lokalno obrtništvo moremo bolj kot obrtništvo imenovati «valdostansko kiparstvo» ali bolj povedano «valdostanska vaška skulptura», ki je prav posebno razširjena v hribovskih vaseh. Ta predstavlja zanje pravo potrebo, če upoštevamo osamljenost, v katerih živi večina hribovcev posebno v nedelovnem zimskem času, ki jim daje možnosti, da razmišljajo in v miru izpolnjujejo svoje umetnine. Svoje artistične izdelke prodajajo ne samo po Italiji, ampak jih tudi izvažajo po vsem svetu.

Dvojezični pouk v vrtec in šolah

V deželi razpolaga vsako politično gibanje s svojim lastnim glasilom. Ti listi, skoraj vsi dvojezični (francosko — italijanski), so sledeči: «La Region» (D.C.), «La Voix du Pays» (Union démocratique valdotaine, ki podpira krščansko demokracijo), «Il Corriere della Valle» škopijsko filodemo-kristjansko glasilo, «Le Mounitor Valdostain» (liberalno), «La Voix Socialiste» (PSI), «Le Travail» (PCI) in «Le Peuple Valdostain» (Union Valdostaine). Je še več mesečnih dvojezičnih listov in revij za mladino in strokovnega značaja. Dvojezični bilten (italijansko nemški) izdaja tudi mala nemška manjšina, ki šteje nekaj več kot 1000 duš in živi v dolini Gressoney; pravzaprav nemška manjšina v francoski manjšini, ki tudi čuva vse spoznavne znake svojega izvora in svojih tradicij in je ponosna na pesem, ki ji jo je posvetil veliki nemški poet Goethe, ki je zahajal semkaj na oddih.

Kmetje so si pred nedavnim ustanovili lastno kmečko organizacijo in vanjo pristopili skoraj vsi. Imenuje se «Union Autonome des Camagnards Valdostains». Valdostanski kmetje so prisli do te odločitve, ker se «bonomianska» kmečka organizacija ni dovolj brigala za uspešnejši razvoj kmetijstva.

Po zakonu posebnega statuta, ki jamči dvojezičnost, se poučuje v vseh šolah Doline Aoste, kot to prikazuje naša slika iz občin, francoski jezik, ki je že 700 let materin jezik Valdostancev, jezik, ki povezuje preteklost, sedanjost in tradicije dežele in proti kateremu so se zaman borili razkačeni sovražniki jezikovnih manjšin.

V Dolini Aoste se torej otroci, ki obiskujejo otroške vrte in osnovne šole, nauče, v dobi, ki je zlata za priučitev jezikov, poleg materinščine, brezplačno še enega jezika (o važnosti tega je naš list pisal že večkrat). Vprašamo se, zakaj se ne upelje enak sistem pouka tudi v naših krajih?

Poudarjamo, tu ne gre za kakšno posebno koncesijo, ampak za pravico, ki jo jamči tako ustava sama kot statut dežele Furlanije-Juljske Benečije.

V. T.

Italijani v Sloveniji

Popolna enakopravnost zagotovljena tudi v občinskih statutih

V zadnji številki našega lista smo na tem mestu obširno poročali o prvih členih osnutka statuta za občine Koper, Izola in Piran, v kolikor zadevajo jamstva za uživanje pravic tamkajšnje italijanske narodne manjšine. Govora je bilo o tozadevnih splošnih določilih kakor še posebej o vprašanju šolstva in izobrazbe ter o podpori, ki jo občina nudi kulturnim krožkom in drugim oblikam kulturnega udejstvovanja, v katerih se združujejo in udeležujejo občani italijanske narodnosti.

Tokrat hočemo navesti podrobno določila tistih členov statuta, ki govorijo o jezikovni enakopravnosti, katere prijava do izraza v dosledni in vsestranski dvojezičnosti javnega in družbenega življenja v omenjenih treh občinah. Vprašanje dvojezičnosti rešuje skupno trinajst členov občinskih statuta, katerih glavni določajo:

CLEN 147

«V državnih organih in drugih organizacijah, ki pri svojem delu prihajajo v stik z občani, morajo biti sistemizirana in dejansko sedena delovna mesta, na katerih je obvezno znanje italijanskega jezika.

Delovna mesta z obveznim znanjem obeh jezikov morajo zagotoviti zlasti: upravni organi občinske skupščine in drugi državni organi in zavodi na območju občine, ki opravljajo javno službo, poštni in drugi uradi, carinarnice ter trgovske in gostinske gospodarske organizacije».

CLEN 148

«Državni organi in organizacije, ki prihajajo v svojem delu v stik z občani, uporabljajo dvojezične obrazce (formularje — op. ured.) za vse občane.

Uporaba dvojezičnih obrazcev je obvezna zlasti v matični službi, občinski dohodarstveni službi, zdravstveni službi, službi varstva dela in socialnega varstva, službi socialnega zavarovanja, na občinskem sodišču in v drugih službah, ki redno prihajajo v stik z občani.

Obveznost uporabe dvojezičnih obrazcev v službah iz prejšnjega odstavka se nanaša zlasti na:

- osebne legitimacije in matične listine;
- davčne in druge obvezne prijave občanov;
- odločbe, potrdila, obvestila in druge akte, namenjene občanom;
- vloge, za katere so predpisani obrazci;
- druge listine, ki so namenjene občanom, oziroma s katerimi se občani obračajo na državne organe, pa se zanje uporabljajo obrazci».

CLEN 149

«Državni organi, delovne organizacije, ki poslujejo s strankami,

ter politične in druge družbene organizacije uporabljajo v svojem poslovanju dvojezične pečate in žige».

CLEN 150

«Zagotovljena je dvojezičnost sodnih in drugih postopkov.

Kazenski in upravni kazenski postopek se vodi v narodnem jeziku obtoženega občana, vsi drugi postopki, v katerih nastopa ena stranka, pa v narodnem jeziku občana-stranke.

Postopki, v katerih nastopata dve ali več strank, od katerih je ena občan italijanske narodnosti, se vodijo v slovenskem in italijanskem jeziku».

CLEN 151

«Sodni zapisniki v postopku, v katerem nastopa občan italijanske narodnosti kot edina stranka, se pišejo v italijanskem jeziku.

V italijanskem jeziku se pišejo tudi vsi drugi zapisniki v postopkih, v katerih sodelujejo družbeno-politične organizacije z območja občine italijanske narodnosti.

Zapisnik o uradnih opravilih, pri katerih je ena od strank občan italijanske narodnosti, se piše v slovenskem in italijanskem jeziku tako, kakor je uradno opravilo potekalo».

CLEN 152

«Upravni organi, sodišča in drugi organi, ki izdajajo uradne akte v zakonito določenih postopkih, morajo te akte izdajati občanom italijanske narodnosti v obeh jezikih.

V primeru iz prejšnjega odstavka se oba akta štejeta za izvirna».

CLEN 153

«Zakonska zveza med občani italijanske narodnosti se sklepa v italijanskem jeziku».

CLEN 158

«Razglasi na oglasnih deskah državnih organov in drugi javni razglasi in naznanila državnih organov ter družbeno-političnih in drugih organizacij ter javni plakati, ki se razobešajo na dvojezičnem območju občine, morajo biti dvojezični.

Vsako javno naznanilo ali obvestilo, ki ga organi in organizacije iz območja občine objavijo v lokalnem časopisu in je namenjeno vsem občanom, mora biti objavljeno v obeh jezikih».

CLEN 1959

«Odloki in drugi splošni akti občinske skupščine in njenih organov morajo biti objavljeni v obeh jezikih.

Občina skrbi za to, da je tudi vsako drugo obveščanje občanov takšno, da omogoča seznanitev obeh narodnostnih skupin».

ZJEDE OD SENA

Kadar buosta lepou očistili senik an ki na podu vam buodo ostale zjede, ne smijete tistih nucat za jih potrositi po senožetih ali po trauniki. Dobrih slemen u tistih zjedah jih ni, a slemen od plevla pa jih je zadost.

Narbuojš je, de tiste zjede jih nuate za dajat jest kokošam. U zjedah je dost slemen an dost zdrobljenih listou, ki so spadli proč od sena ali od suhe djetelje, ki za fuotrat kokoši so zlo dobre. Zjede jih muorate namočit u škafu mlačne vode, potlé pa jim premješajte malo otrobou an tuo dajte kokošam za jest. Buoste

videli kako vam boju nesle jajca potlé.

MUFA NA SALAMI

Kadar zagledate na zunanosti kože na salami mufo, še ni posebna negobarnost za notranjost salame. Na usako vižo pa je trjeba mufo prej ku muorete odpravit an tuo se nardi s soljo. Uzamite pest soli an dargnite salamo tekaj časa, de postane suha. Sol uniči bakterije, de se salama spet za nekaj časa shrani. De pride mufa na salamo je znak, de je shramba preveč mokra. Če imate več mufovih salam, jih muorate potlé ku ste jih dobro očistili, prenest u drug prastor.

Pogled v notranjost nove valjarne «Cogne», ki je ena najmodernejših v Evropi. Načrt za ta obrat so napravili s sodelovanjem Svedov, stroji pa so bili — razen nekaterih elektronskih aparatov — izdelani v Italiji. Valjarna je popolnoma avtomatizirana in proizvaja nekatere žice široke potrošnje v hitrosti 22 metrov na minuto oziroma 79 km na uro.

Saluto

Il Comitato di Rinascita della Slavia Friulana è particolarmente lieto, in questa vigilia pasquale, di porgere il suo augurale e fervido saluto a tutti gli emigranti sparsi per le vie del mondo: in Europa, in America e negli altri continenti; e anche, beninteso, a tutti gli affezionati lettori ed amici del «Matajur», nonché a tutte le famiglie della nostra terra.

Esso sa che soltanto una parte di questi emigranti è in grado di poter rientrare per breve tempo nei propri paesi di origine al fine di festeggiare le feste pasquali con i propri cari, all'ombra del proprio campanile che li vide nascere e crescere.

Ma gli emigranti — quelli più vicini e quelli che hanno più a mano i mezzi di trasporto — non solo si troveranno nei loro paesi nativi per le festività pasquali ma anche, e con maggior impegno (dato che pure in questa circostanza sia le ferrovie italiane che altre straniere, e così dicasi delle rispettive linee marittime e di navigazione, concederanno agli emigranti speciali agevolazioni), nei giorni di domenica 28 e lunedì 29 corrente in quanto in queste due date in Italia si procederà alla votazione per il rinnovo dei due rami del Parlamento.

A parte l'alto significato dei due avvenimenti — il primo religioso e il secondo politico — in questa favorevole circostanza il Comitato di Rinascita della Slavia Friulana non può esimersi dall'operare uno sguardo, sia pur rapido, sulla situazione generale emigratoria.

Questa situazione così si può riassumere: nell'ultimo decennio ben la metà della popolazione della Slavia Friulana ha dovuto recarsi all'estero in cerca di lavoro onde poter sopravvivere, determinando con ciò uno spopolamento che ancor oggi continua e minaccia di rendere deserti del tutto interi villaggi: Pers, Montepertusa, Prossenico, Canebola, Platschis, Grimalco, Stregna e via dicendo. Tale esodo che non fa certo onore ad un paese civile è dovuto soprattutto alla cattiva politica economica del governo e delle classi dirigenti i quali si sono ben guardati dal tutelare com'è loro dovere i diritti delle popolazioni della Slavia Friulana che è stata soprattutto, e in continuità, trascurata dal lato economico determinando uno stato di miseria che sta appunto alla base del doloroso fenomeno emigratorio.

Ed è bene si sappia, una volta per tutte, che la popolazione della Slavia Friulana in Europa è l'unica minoranza linguistica ridotta in tali condizioni e misconosciuta!

A questo punto il Comitato di Rinascita della Slavia Friulana ben volentieri rivolge agli emigranti e alle loro famiglie, con l'abbraccio più caloroso e fraterno, il suo benvenuto ma in particolar modo si rivolge alla coscienza degli elettori e delle elettrici affinché la scheda che loro caleranno nell'urna contenga i nomi di coloro che veramente si battono per la causa di tutti i lavoratori e nel contempo dei diritti delle minoranze linguistiche.

Votare quindi con saggezza affinché una buona volta le cose da noi cambino finalmente in meglio e il più rapidamente possibile: il tempo delle belle e pompose promesse è passato, ora bisogna pretendere i fatti.

D'accordo, amici emigranti?

IL COMITATO DI RINASCITA
DELLA SLAVIA FRIULANA

PROSSIMAMENTE SAREMO CHIAMATI ALLE URNE

Uomini, Partiti e Comunità linguistica slovena - Chi di più si è interessato ai nostri problemi Dal Parlamento e dalla futura Regione attendiamo molto

Ci sia permesso innanzitutto di rassicurare tutti, uomini e Partiti, della nostra obiettività — ma non della nostra esecranza — nei riguardi delle elezioni politiche, per il rinnovo dei due rami del Parlamento, che nei giorni di domenica 28 e di lunedì 29 corrente vedrà alle urne l'intero corpo elettorale d'Italia.

Da qualche parte si è voluto ritenere che alcuni nostri accenni a singole persone costituissero altrettanti attacchi portati indirettamente alle formazioni politiche cui queste persone appartengono.

Sia ben chiaro.

Se qui noi abbiamo talvolta espresso qualche apprezzamento nei riguardi di alcune persone — ciò che del resto entra nei compiti specifici di qualunque giornale — questo non ha proprio nulla a che fare con il Partito di appartenenza dei singoli individui cui appunto si è ritenuto doveroso far cenno, o richiamare l'attenzione, in quanto certi loro scritti, dichiarazioni e a volte atteggiamenti anche in sede privata, non ci sono sembrati, e non ci sembrano, affatto lusinghieri nei confronti della popolazione di lingua slovena della provincia di Udine di cui «Matajur» si onora essere, e lo sarà sempre, il portavoce.

Ed ora possiamo anche parlare e intrattenerci per obbligo morale su quanti, specie in questi ultimi tempi, si sono alquanto preoccupati di considerare e tenere davanti agli occhi, costantemente, sempre aperto il libro dei problemi che assillano la nostra Slavia Friulana e in ultima analisi tutti i cittadini di parlata slovena dell'intera Regione.

In primo luogo va collocato il Partito Socialista Italiano il quale, attraverso la voce autorevole di vari suoi esponenti, ha in continuità sostenuto la validità dei diritti della nostra Comunità linguistica.

Soprattutto vanno citati l'onorevole Lucio Luzzatto di Venezia e l'onorevole Tristano Codignola di Firenze che alla Camera dei Deputati si sono battuti con convinzione ed estrema risolutezza: il primo fu il presentatore di un emendamento onde permettere l'approvazione di un disegno di legge sulle minoranze slovene; e il secondo estensore e presentatore della legge, poi approvata dal Parlamento, sulla scuola slovena e contro la quale invece si dichiararono quasi tutti i parlamentari democristiani del Friuli. Ta-

le legge, però, non fu estesa, purtroppo, come reclamavano socialisti, socialdemocratici e comunisti, alla provincia di Udine, e si ritiene per il fatto che i senatori Tessitori e Pelizzo sarebbero riusciti ad influenzare in senso negativo prima gli onorevoli Franceschini (relatore) e Elkan (presidente della Commissione parlamentare per la Pubblica Istruzione) e poi l'intero gruppo parlamentare democristiano che per la verità, in un primo tempo, appoggiò il progetto di legge.

Anche in Senato il Partito Socialista Italiano si fece avanti sulla questione con un franco discorso del senatore friulano Fermo Solari il quale ad un certo momento dichiarò: «...Si dice che noi socialisti facciamo blocco con allogeni sloveni, e queste illusioni non ci preoccupano, perché il nostro intento è solo quello di facilitare la posizione di minoranze linguistiche... In Valle D'Aosta, la tutela della minoranza francese non ha provocato conseguenze se non giuste e vantaggiose; la concessione dei giusti diritti alla minoranza slovena del Friuli-Venezia Giulia (e quindi anche della Slavia Friulana, della Val Resia e della Val Canale) non turberà la vita della Regione. Se non si ha fiducia in se stessi è male; noi socialisti l'abbiamo».

Ma circa il PSI non bisogna nemmeno dimenticare l'opera appassionata svolta a favore della nostra Comunità linguistica dall'onorevole Mario Bettoli di Pordenone.

In quanto al Partito Comunista Italiano ha anch'esso dato alla nostra causa un cospicuo contributo sia in Parlamento che fuori; e, negli ultimi tempi, anche il Partito Socialdemocratico Italiano, prima contrario alla estensione dei diritti di minoranza alla nostra Comunità linguistica, ha a sua volta compiuto opera favorevole a vantaggio degli Sloveni del Friuli. Così dicasi anche dei repubblicani.

Treni straordinari dalla Svizzera

Per le elezioni politiche italiane del 28 e 29 corrente l'Amministrazione centrale delle ferrovie federali svizzere allestirà un certo numero di treni speciali per l'Italia. La prenotazione per detti treni speciali è già iniziata. Essi muoveranno da Zurigo, con meta Udine, la notte tra il 26 e il 27 aprile. Nei treni speciali le ferrovie federali svizzere concedono una riduzione di prezzi sia per l'andata che per il ritorno.

Per poter aver diritto al viaggio gratuito sul territorio italiano si deve esibire un documento personale. Esso può essere il certificato elettorale o la cartolina di invito a votare ricevuta dal Comune o dal Consolato italiano della propria circoscrizione.

Gli elettori che non avessero avuto in tempo utile nessuno di questi documenti (e questo può avvenire oltre che per negligenza da parte degli enti preposti al lavoro anche per non dichiarato cambiamento domicilio del-

La primavera fiorisce ovunque: è Pasqua e noi auguriamo a tutti che questa ricorrenza sia apportatrice di pace, serenità e benessere

VOTARE E' UN DIRITTO MA ANCHE UN DOVERE

Per tutti i cittadini, maschi e femmine, l'esercizio del voto non è soltanto un diritto ma anche e soprattutto un dovere.

Se in alcuni ambienti padronali non si è ancora convinti dei vantaggi della democrazia e del suffragio universale, e si contesta tale diritto agli immigrati, i lavoratori debbono rivolgersi alle proprie organizzazioni sindacali,

ed anche alle autorità consolari, che non possono rifiutare un loro intervento.

Perché non basta parlare di democrazia e di libertà: bisogna anche farle rispettare. Le organizzazioni allo estero saranno sempre a fianco dei lavoratori, di tutti i lavoratori, e non vi è ragione che le autorità consolari si sottraggano a quello che è un loro preciso dovere.

I lavoratori che intendono usufruire del loro diritto di voto, debbono evidentemente, per evitare ogni difficoltà, avvertire della loro assenza i padroni, e stabilirne la durata d'accordo con loro.

Pertanto, nessun intralcio all'esercizio del diritto di voto può essere ammesso. Gli emigrati, al pari di tutti gli altri cittadini, hanno il diritto di esprimere al propria volontà su come deve essere governato il Paese.

Dal confine viaggio gratuito

Per il viaggio di ritorno basta far bollare e firmare il proprio certificato elettorale

Gli emigrati per ragioni di lavoro hanno diritto al viaggio gratuito per ferrovia in seconda classe dal confine sino al Comune in cui debbono votare (andata e ritorno). I biglietti gratuiti sono rilasciati dalle stazioni di confine su presentazione del certificato elettorale, oppure di una cartolina d'invito o anche di una dichiarazione consolare.

I biglietti possono essere rilasciati anche dalle agenzie di viaggi o dalle principali stazioni ferroviarie estere. Il viaggiatore deve essere munito di passaporto valido.

Per il viaggio di ritorno basta far

bollare e firmare il proprio certificato elettorale dal presidente del seggio in cui si è votato.

I biglietti rilasciati dalle stazioni di confine italiane sono validi fino all'8 maggio.

I biglietti emessi da stazioni e agenzie estere valgono per le località figuranti sulla cartolina-avviso. Quelli emessi dalle agenzie all'estero abilitate alla vendita di biglietti del servizio interno italiano, valgono per la stazione delle Ferrovie dello Stato di destinazione o di transito con linee di ferrovie concesse a società private, tranvie extra urbane e scali di navigazione interna e marittima.

DOBRNA
SLOVENIJA - JUGOSLAVIJA

Vi ridona
salute
vigore
giovinezza

vaš čas pridobi vso svojo vrednost!

industrija
omogotje specialni
in aparatni
elektromecaniki

solidarizudine

UDINE
Via Cavour 1
Tel. 0432/21.21.21